

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

JÄMSTÄLLDHET I EUROPEISKA UNIONEN

En studie om EU:s jämställdhetspolitik med direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” som belysande exempel

Emilia Zetterlund

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2021
Handledare:	Christina Reimann

Abstract

The labor market is the central legislative area for European Union (EU) gender equality policy but is a policy area where economic priorities dominate. It is considered an area where gender equality goals may conflict with increased economic growth and satisfying market needs. The European Union has introduced the concept of "reconciling work and family life" to facilitate equal opportunities for women and men on the labor market. To increase the employment of women in the labor market, measures that support the reconciliation of family and labor market participation have been seen as a high priority for EU policy goals while also being shared by many individual Member States. This bachelor thesis examines whether the European Union challenges the collective view of the EU as an area dominated by economic priorities and by a traditional family view by shedding light on directive "balance between work and private life" adopted in 2019 and on the debate about this directive. The method is a qualitative text analysis, which gives the opportunity to answer the questions by identifying and examining key patterns and tendencies about the debate and directive. When compared to previous research, the results indicate that a change has taken place within the EU institutions. Yet, there are still tensions between gender equality work, economic priorities and traditional family views in the EU institutions.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2021
Handledare:	Christina Reimann The European union, Gender policies, Gender Equality, qualitative text analyst, work/family reconciliation
Nyckelord:	Europeiska unionen, jämställdhet, jämställdhetspolitik, balans mellan arbete och privatliv, kvantitativ textanalys
Antal ord:	11 902

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställning	7
2. Bakgrund	8
2.1 europeisk lagstiftning	8
2.2 EU- Lagstiftning för kvinnors rättigheter	11
3. Tidigare forskning	12
3.1 Jämställdhetspolitik i EU	12
3.2 De traditionella familjrollerna	14
3.3 Metoder för mätning av jämställdhet.....	16
3.4 Forskningslucka.....	16
4. Teori	18
5. Metod och material.....	20
4.1 Metod.....	20
4.2 Material.....	21
5. Resultat.....	23
5.1 Föräldraledighet.....	23
5.1.1 Kommissionen	23
5.1.2 Ministerrådet	24
5.1.3 Europaparlamentet	25
5.1.4 Det antagna direktivet	27
5.2 Könsroller	28
5.2.1 Kommissionen	28
5.2.1 Ministerrådet	29
5.2.3 Europaparlamentet	31
5.2.4 Det antagna direktivet	32
5.3 Ekonomiska prioriteringar	33
5.3.1 Kommissionen	33
5.3.2 Ministerrådet	34
5.3.3 Europaparlamentet	35
5.3.4 Det antagna direktivet	36
5. Slutsatser	37
Referenslista	40

Artikel 23 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna:

”Jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.” (EUT C 202, 7.6.2016, s. 399).

1. Inledning

I Rom 1957 undertecknades fördraget ”Europeiska Ekonomiska Gemenskapen (EEG)” som innehöll artikel 119. Artikeln definierar grunden för lika lön mellan könen. Utifrån den artikeln har Europeiska unionens jämställdhetsarbete utökats och under 1990-talet kom jämställdhetsarbetet att bli alltmer betydelsefullt (Linda Hantrais, 2007, s. 3). Samtidigt begränsade artikeln EU:s jämställdhetspolitik till att bara förhålla sig mot arbetsmarknaden. Det gör att arbetsmarknaden bli det centrala lagstiftningsområdet för EU:s jämställdhetspolitik (Maria Stratigaki, 2004, s. 31).

Arbetsmarknaden i Europeiska unionen (EU) domineras av ekonomiska prioriteringar. Ett område där jämställdhetsmål kan komma i konflikt med ökad ekonomisk tillväxt och tillfredsställande av marknadens behov. Därför introducerade EU först grundtanken att förena arbete och familjeliv, detta för att främja lika möjligheter för kvinnor och män på arbetsmarknaden. Åtgärder för att förena arbete och familjeliv bestod mest av att öka sysselsättningen för kvinnor eftersom det var i linje med EU:s politiska och ekonomiska mål på arbetsmarknaden. Åtgärder för att öka kvinnors sysselsättning på arbetsmarknaden blev en hög prioritet för EU, vilket också delades av många enskilda medlemsländer (Agnieszka Gehringer & Stephan Klasen, 2017, s. 16; Stratigaki, 2004, s. 32).

Den tidigare forskningen anser att betydelsen har förvrängts och ”förening av arbete och familjeliv” har omformulerats till ”kvinnors förmåga att kombinera arbete och familjearbete”. Grundtanken har på senare tiden haft som målet att legitimera flexibla arbetsvillkor snarare än att förändra könsrelationer inom familjen och samhället (Stratigaki, 2004, s. 32). Tidigare forskning visar på att jämställdhetsarbetet är ett område som inte prioriterats, samt inte fått särskilt stort utrymme att förhandla fram lagstiftning som förändrar samhällen och strukturer på djupet. Dock har jämställdhetsarbetet i EU utvecklats och den huvudsakliga målsättningen, att öka det kvinnliga arbetskraftsdeltagandet förhöjts (Stratigaki, 2004, s. 31).

Jag är särskild intresserad av att problematisera EU:s jämställdhetsarbete med hjälp av EU:s nya lagstiftning, direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” antaget 2019 (härmed kallad direktivet i fortsättningen). Det finns en stor vilja av EU:s institutioner att utveckla arbetet inom

jämställdhet, men utmanas starkt av de ekonomiska prioriteringarna samt de olika familjetraditionerna. Det blir därför intressant att undersöka debatten kring arbete och privatliv, samt direktivets balans mellan dessa. Kommissionen hävdar att de ska ha tagit hänsyn till samhällsutvecklingen under de senaste tio åren (KOM(2017)0253). Jämställdhetsarbetet de senaste tio åren har utvecklats mycket. Jämställdhetsdiskussionen har också fått mer plats i den offentliga debatten på grund av den första kvinnliga kommissionären inom EU, metoo-rörelsen, sociala medier, Europeiska kommissionens första kvinnliga ordförande samt Sveriges första kvinnliga stadsminister.

För att kunna få svar på problematiseringen kommer en fallstudie av direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” som antogs 2019 göras. Direktivet är ett nytt, bredare utarbetat och tar hänsyn till samhällsutvecklingen de senaste 10 åren. Detta gör att undersökningen kan ge nya svar om jämställdhetsutvecklingen i EU. Den tidigare jämställdhetsforskningen har fokuserat på policydokument före 2010, eftersom mycket av EU:s jämställdhetsarbete då var i fokus. Direktivet har inte tidigare undersökts och skulle därför kunna ge mycket relevant fakta. Det behövs också ett nytt perspektiv på den utformning av policydokument som producerats i nutid eftersom samhället normer, ideal och mönster ständigt förändras.

Utifrån EU:s jämställdhetspolitik och dess olika spänningar inom de ekonomiska och politiska prioriteringar i institutionerna, främjande av olika könsroller och arbetsmarknadens påverkan blir intressant att belysa i detta arbete. Detta i syfte att undersöka EU:s jämställdhetsarbete. Där fokus ligger på den tidigare jämställdhetsforskningen, institutionerna och genusperspektiv med direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” och debatten kring direktivet som ett exempel. Att granska EU:s debatt kring direktivet ger en fördjupad undersökning av arbetet inom EU.

Uppsatsen är dispositionerad i sju olika kapitel. Det första kapitlet presenterar syftet och frågeställningarna. Det andra kapitlet redovisar bakgrunden till jämställdhetsarbetet och EU:s institutioner. Det tredje kapitlet redogör för tidigare forskning inom fältet. Det fjärde kapitlet redovisar uppsatsens teoretiska utgångspunkt. Det femte kapitlet motiverar uppsatsens metod och metodval. I det sjätte kapitlet utgörs resultatdelen, där frågorna analyseras i fyra olika delar. I det sjunde kapitlet avslutas uppsatsen med diskussion och slutsatser kring frågeställningen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna undersökning är att granska ifall EU:s jämställdhetsarbete är ett område som domineras av ekonomiska och politiska prioriteringar samt traditionella könsroller.

Därför kommer min frågeställning bli:

- *Vad kan det antagna direktivet "balans mellan arbete och privatliv" säga om de spänningar som finns mellan EU:s jämställdhetsarbetet, ekonomiska prioriteringar och traditionella könsroller?*

För att få svar på min frågeställning kommer ett antal underfrågor besvaras:

- *Främjar föräldraledigheten jämställdhetsarbetet?*
- *Hur utmanas könsrollerna i direktivet?*
- *Hur utmanas direktivet av ekonomiska prioriteringar?*

2.Bakgrund

När fördraget om upprättandet av den europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG), undertecknades i Rom 1957, var den dominerande politiska filosofin marknadsstyrd. De sex ursprungliga EEG-medlemsstaterna, Belgien, Frankrike, den federala republiken Tyskland, Italien, Luxemburg och Nederländerna, trodde att ifall företagen fick konkurrera på lika villkor skulle fördelningen av resurser optimeras. De trodde att det skulle möjliggöra okontrollerad ekonomisk tillväxt, vilket automatiskt skulle resultera i social utveckling. Social harmonisering och utveckling sågs som en slutprodukt av ekonomisk integrering snarare än en förutsättning (Hantrais, 2007, s. 3).

Artikel 118 i Romfördraget (1957) preciserad att kommissionen skulle främja ett nära samarbete mellan medlemsstaterna i frågor som rör utbildning, anställning, arbetsrätt, arbetsvillkor, social trygghet och kollektiva förhandlingar. Dock utan att specificera vilken form ett sådant samarbete skulle ha. Artikel 119, definierade principen om lika lön (Hantrais, 2007, s .3). Det var först när Danmark, Irland och Storbritannien gick med i det europeiska samfundet (EG) 1973, som det förespråkades om en mer aktiv inställning till sociala reformer. Motiveringen var att ojämlikheter skapas genom att ge fria händer (Linda Hantrais, 2009, S. 1). Amsterdamfördraget som undertecknades den 2 oktober 1997 ändrade fördraget om upprättande av de europeiska ekonomiska gemenskaperna (EGG). Det nya fördraget stöttade medlemsländernas engagemang för utvecklingen av den sociala dimensionen som en viktig komponent i den europeiska integrationsprocessen (Hantrais, 2007, s .15).

2.1 Europeisk lagstiftning

Europeisk lagstiftning omfattar primärlagstiftning i form av fördrag och sekundärlagstiftning bestående av förordningar, direktiv och beslut. Förordningar, direktiv och beslut är de mest bindande instrumenten som används för att skapa enhetliga regler som alla medlemsländer är skyldiga att följa. Det finns även rekommendationer, beslut och yttranden som är rådgivande och brukas för att signalera initialt tänkande i frågor. Relativt få förordningar, direktiv och beslut har införts på det sociala området, med undantag för strukturfonder och fri rörlighet för arbetstagare. Direktiv instiftar mål för lagstiftningen, men låter enskilda stater välja den lämpligaste formen för genomförande. Detta har utnyttjats med stor effekt inom arbetet med

likabehandling (Hantrais, 2007, s. 18–19). Direktiv föreslås av kommissionen och antas av europeiska unionens råd (rådet) och Europaparlamentet (EP).

EU-kommissionen är en politisk oberoende och verkställande institution som föreslår lagar och genomför europaparlamentet och rådets beslut. Kommissionen är den enda EU-institutionen som kan föreslå nya lagar och presentera de inför EP och rådet. Kommissionen ska skydda EU och invånarnas intressen i frågor som medlemsländerna inte kan lösa på nationell nivå. Kommissionen ser även till att EU-lagstiftningen tillämpas korrekt i alla länder (Europeiska unionen, u.å.). Kommissionens förslag till rådet och EP ligger till grund för hela direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” (Kommissionen, u.å.).

Rådet är en av EU:s viktigaste beslutsfattare. Det förhandlar om och antar lagstiftningsakter tillsammans med EP. De samordnar också medlemsstaternas politik inom olika områden. Exempelvis finans, utbildning, kultur, ungdomsfrågor, idrott och sysselsättningspolitik. De utformar EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, ingår internationella avtal samt antar EU:s budget. Rådet beslutar oftast tillsammans med EP genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet, även kallat ”medbeslutande”. Medbeslutande brukas på de flesta områden, men det finns undantag. I rådets möten deltar företrädare från varje medlemsstat på ministernivå. De som sitter i rådet kan alltså vara ministrar eller statssekreterare. De har rätt att fatta bindande beslut för sina regeringar och kan rösta åt deras vägnar (Europeiska unionens råd, u.å.).

Europaparlamentet är unionens direktvalda organ, samt ett av de två organen som antar unionslagstiftning. Vid det ordinarie lagstiftningsförfarandet fungerar EP och rådet som jämbördiga medlagstiftare. Vilket betyder att inget direktiv kan antas om de två institutionerna inte är överens. I EP finns det 705 ledamöter och dessa delas in i sju politiska grupper. Ledamöterna delas alltså in genom politisk tillhörighet och inte via medborgarskap. De politiska grupperna formar egna organisationer och har en egen ordförande. När EP ska besluta om lagstiftning bearbetar de olika politiska grupperna lagförslaget och antar en ståndpunkt efter diskussion inom sin grupp (Europaparlamentet, u.å.). De politiska grupperna är:

Europeiska folkpartiets grupp (EPP), som är det största och äldsta partiet i europaparlamentet. Partiet innehar moderata och konservativa tillhörigheter och bedriver mitten-höger politik i EP. EPP arbetar för att stärka konkurrenskraften för större tillväxt och de tycker att den inre marknaden är bästa verktyget för att nå detta mål (Europaparlamentet, u.å: eppgroup, u.å).

Progressiva förbundet av Socialdemokrater (S & D) i EP är det näst största partiet och deras namn har en socialdemokratisk tillhörighet och driver vänsterpolitik. Det vill säga, frihet, jämlikhet, solidaritet, mångfald och rättvisa utifrån en höger-vänsterskala. De är engagerade i kampen för social rättvisa, sysselsättning och tillväxt, konsumenträttigheter, hållbar utveckling, reform av finansmarknaderna samt mänskliga rättigheter. (Europaparlamentet, u.å: Wikipedia, u.å),

Renew Europe Group är en stor grupp där alliansen liberaler, demokrater för Europa (ALDE) och Europeiska demokratiska partiet ingår (EDP). Partiet har socialliberala och liberala tillhörigheter. De anser att Europa måste hålla fast vid sina värderingar och upprätthålla de grundläggande rättigheterna till frihet, jämlikhet och icke-diskriminering (Europaparlamentet, u.å: Wikipedia, u.å).

Gruppen De gröna/Europeiska fria alliansen (EFA) är en bildning av två partier som inkluderar medlemmar av gröna rörelsen, oberoende parlamentsledamöter och European Free Alliance (EFA). Gruppen står för miljöskydd, lika möjligheter, social rättvisa och ett öppet, demokratiskt Europa där människor kan delta i politiken och inte blir nedtystade av affärsintressen (Europaparlamentet, u.å: Greens-efa, u.å).

Gruppen Identitet och demokrati (ID Groups) anser att principerna om demokrati, frihet och samarbete mellan nationalstater gör att de europeiska staterna blir självständiga och gruppen tar avstånd från byråkratiseringen och skapandet av en enda centraliserad europeisk superstat (Europaparlamentet, u.å: ID Groups, u.å).

Gruppen europeiska konservativa och reformister består av konservativa, liberala, euroskeptiska och anti-federalistiska medlemmar. Det är den näst minsta gruppen i EP. ECR

anser att det är dags för EU att ändra kurs och börja fungera igen, såväl ekonomiskt som för dess invånares skull (Europaparlamentet, u.å: wikipedia, u.å).

Vänstergruppen i Europaparlamentet (GUE/NGL) består av 52 ledamöter från hela Europa som arbetar för fred, solidaritet, social rättvisa, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Det är den könsbalanserade gruppen i parlamentet, med 26 kvinnor och 26 män. Det är även den minsta gruppen i EP och består främst av europeiska nationella vänsterpartister (europaparlamentet, u.å: Wikipedia, u.å).

2.2 EU- Lagstiftning för kvinnors rättigheter

Unionen har använt en rad olika instrument för att främja jämställdhet inom Europeiska unionen. Allt från åtaganden inom fördrag, direktiv, rådets och kommissionens rekommendationer och resolutioner, slutsatser och meddelanden till handlingsprogram.

Rådets rekommendation "om barnomsorg", som antogs 1992, innefattade särskild ledighet för föräldrar att ta hand om sina egna barn, samt åtgärder för att uppmuntra män och kvinnor att dela familjeansvaret för barnomsorg och utbildning av barn. Rekommendationen utgick ifrån att barnomsorg påverkar både kvinnors möjligheter för deltagande på arbetsmarknaden och deras allmänna välbefinnande, oavsett om de är i avlönad anställning eller inte. Jämställdhet är alltså lika mycket en fråga för män som för kvinnor (Hantrais, 2007, s. 127–131).

EU förhandlade fram fler direktiv om lön och likabehandling av kvinnor och män. Unionen utmanades starkt av medlemsländerna eftersom familjepolitik drivs på väldigt olika sätt av dessa. I vitboken från 1994 om europeisk socialpolitik tillkännagav kommissionen sin avsikt att behålla alla jämställdhetsåtgärder på dagordningen under resten av decenniet. Direktiven som uppkom på 1990-talet måste sättas i relation till det ökande trycket att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. De kan därför tolkas som att de införde arbetsvänliga åtgärder snarare än kvinnovänliga åtgärder. Kopplingen till sysselsättningen förstärktes genom att barnomsorgen inkluderades i sysselsättningsriktlinjerna (Hantrais, 2007, s. 127–131).

3. Tidigare forskning

Den tidigare forskningen kommer att diskuteras utifrån tre olika avsnitt. Det första är jämställdhet i EU, nästa redovisar för traditionella familjebilden och den tredje presenterar metodanvändningen för de presenterade studierna. Därefter avslutas avsnittet med en redovisning av forskningsluckan.

Forskning om jämställdhetsarbetet inom EU är mångsidig. Det finns både de som studerat vissa fenomen eller olika EU- institutioner och andra som har haft helt andra metoder. Litteraturen är generellt kritisk mot EU och deras jämställdhetsarbete. Kritiken har varit att jämställdhet hindras av arbetsmarknaden (Lewis, 2006: Lombardo & Meier, 2006: Dale, 2011), att den är för inriktad på kvinnor (Hantrais, 2007: Stratigaki, 2004) och att jämställdhetspolitiken bara har ett inflytande över anställningsformer av kvinnor (Gehring & Klasen, 2017: Thévenon & Luci, 2012).

3.1 Jämställdhetspolitik i EU

”Förening mellan arbete och privatliv” som syftar till omfördelning av hem- och omsorgsarbete mellan kvinnor och män, har försvunnit från politiken. Detta för att tillgodose växande politiska prioriteringar när det gäller att skapa sysselsättning. ”Förening mellan arbete och familjeliv” tjänar målet att legitimera flexibla arbetsvillkor snarare än att förändra könsrelationerna i hemmet (Stratigaki, 2004, s. 31–32). Jämställdhetsbegreppens innebörd och deras konsekvenser för politiska utfall skiftar och omformas tillsammans med ekonomiska och politiska prioriteringar (Stratigaki, 2004: Lewis, 2006). Till och med i de yngre åldersgrupperna där familjebegränsningar inte är lika hög, är andelen kvinnor som arbetar genomgående lägre än för män. Detta tyder på att kvinnor trots jämställdhetslagstiftningen, fortfarande har det svårare att hitta en anställning och övergå till en egen inkomst (Hantrais, 2007, s. 145).

Historisk sett har jämställdhet mellan könen varit lika mycket kopplat till strävan efter marknadstillväxt som till social integrering. Den växande viljan att ta itu med familjeomsorgsfrågor i den mån den påverkar arbetsmarknadsdeltagandet för kvinnor, har varit lika mycket en del av EU:s politikens mål som jämställdhetsagendan (Hantrais, 2007: Lewis, 2004). Ett bakomliggande skäl till att individualisera rättigheter under 1990-talet var att uppmuntra kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, bland annat med motiveringen att

rättigheter skulle kunna påverka arbetsutbudet positivt (Hantrais, 2007, s.145). 1996 utkom ett rådsdirektiv från EU som krävde att medlemsländerna skulle genomföra sysselsättningsrelaterad familjepolitik i syfte att förena privatliv och arbete för både män och kvinnor (Gehring & Klasen, 2017, s.15). När EU utfärdade föräldradirektivet 1996 fastställde det en lägsta individuell rätt till tre månaders föräldraledighet för män och kvinnor. Föräldraledigheten var inte överförbar och medlemsländerna lämnades att fastställa villkoren för utformningen. Det gjorde att medlemsländerna inte införde incitament för att ta ut föräldraledigheten. Föräldraledigheten i de flesta medlemsländer har således utformats så att mödrar framför allt ska kunna välja att lämna arbetsmarknaden under en viss period för att ta hand om barnen, vilket blir problematiskt i slutändan (Lewis, 2009, s. 97–99).

Det finns också forskning som visar att en utökning av jämställdhet har skett inom EU. Utvecklingen har dock varit ojämn och inte alltid särskilt könfokuserad eftersom fokus har varit sysselsättning på arbetsmarknaden. EU:s arbetsmarknadskompetens är ett stort hinder för en bredare och djupare jämställdhetssyn men inte den enda faktorn för en djupare samarbete (Lombardo & Meier, 2006, s. 119). Jämställdhetsarbetet har också bara haft ett måttligt inflytande på det totala kvinnliga arbetskraftsdeltagandet, men att politiken har ett större inflytande på typen av anställning. Olika familjepolitiska styrmedel verkar ofta i motsatt riktning när det gäller del- respektive heltidsanställning. De anser nämligen att när man utformar särskilda familjepolitiska system skulle det vara avgörande att fastställa tydliga mål som respektive familjepolitiska åtgärder bör uppnå för att få ett bra resultat (Gehring & Klasen, 2017; Thévenon & Luci, 2012).

Initialt blev EU:s lagstiftning om ”förening mellan arbete och privatliv” att bara syfta på kvinnors arbetsmarknadsdeltagande. Jämställdheten syftade också på sysselsättningen för kvinnor så att det obetalda arbetet blir betalt (Stratigaki, 2004, s. 35). De vinster som EU:s jämställdhetsarbete har gjort kan undergrävas. Den gradvisa urholkningen av löneskillnaderna på grund av lönelagstiftningen skulle till exempel kunna minska fördelen för arbetsgivare att rekrytera kvinnor. Detta bidrar till högre kvinnlig arbetslöshet och lägre anställningstrygghet för kvinnor. När en hög standard på anställningsrättigheter riktas specifikt till kvinnor, kan det leda till att de trängs ut från arbetsmarknaden på grund av de höga krav som ställs på

arbetsgivarna. Genom åren har de olika fenomen och koncept som EU introducerat inte varit fokuserade på resultat (Hantrais, 2007, s. 149).

Kommissionen har fått ökad befogenhet på jämställdhetsområdet men syns inte i formuleringen av lagstiftningen. Kommissionens syfte är att säkerställa att jämställdhetspolitiken bidrar till sysselsättning och tillväxt och nyttjandet av kvinnors produktiva potential. Detta bör EU gå vidare med i försöken att påverka nationell politik när det gäller arbetsfördelning i privatlivet också (Hantrais, 2007). Den ledighet som mödrar använder ska vara beroende av att lika mycket nyttjas av fäderna. En radikal politik för att främja jämställdhet och att "tvinga" män att utföra oavlönat arbete. Detta är dock politisk exceptionellt svårt. Det kommer sannolikt strida mot preferenser hos vissa kvinnor såväl som många män. Det skulle sannolikt bryta mot de moraliska egenskaperna som omtänksamhet, ansvar, befogenhet och lyhördhet. Det finns dock fäder som spelar en liten roll i omsorgen av sina barn och detta skulle kunna upphäva den effekten (Lewis, 2009, s. 104).

Stratigaki (2004, s.50-51) menar att i EU ska ord bli tydligt på elva officiella språk, samt på femton olika nationella genustraditioner. Samarbetet av genusbegrepp kan därför bli svårartat. Mäns dominans i EU-institutioner och beslutprocesser stoppar framsteg inom jämställdheten eftersom jämlikhetsbegrepp har dubbla betydelser. Det tillåts motsatta tolkningar som skapar utrymme för retorik och tomma deklamationer, till och med omdirigeringar av politiska resultat i mjuk lagstiftning, rekommendationer, beslut och andra politiska instrument.

3.2 De traditionella familjerollerna

EU-domstolen har konstruerat ett begrepp om "familj" som bygger på en dominerande ideologi om familj och moderskap som privilegierar heterosexuella äktenskap och legitimerar den traditionella arbetsfördelningen i hemmet (Mcglynn (2001, s. 343). Europeiska domstolens domar är direkt bindande i tjugofem medlemsländerna. Detta begränsar utvecklingen av EU:s jämställdhetslagstiftning och jämlikhetslagarnas potential att åstadkomma verkliga förbättringar i många kvinnors liv. I takt med att EU överväger en allt större lagstiftning inom familjefältet, kan denna dominerande ideologi potentiellt utgöra den normativa grunden för utvecklingen av europeisk familjepolitik som gäller i medlemsländerna. Målet med jämställdhetslagarna bör vara att uppmuntra en mångfald av föräldrar och yrkesroller för

kvinnor och män och med en mångfald av familjeformer. Inte binda fast, förankra och legitimera befintliga roller och relationer (Mcglynn, 2001).

Konceptet ”förening mellan arbete och familjeliv” utmanade ojämlikheter både på arbetsmarknaden och i hemmet genom att mannens engagemang i familjen belystes. En omfördelning av betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män skulle äntligen bli ett mål. Jämställdheten integrerades i stor utsträckning i samband med sysselsättningspolitiken. Den fokuserade på att öka kvinnors förmåga att arbeta och utformade nya flexibla arbetstider och arbetsvillkor. De tog dock inte hänsyn till den befintliga könsarbetsfördelningen inom familjen och misslyckades därmed att utmana stereotypa könsrelationer (Stratigaki, 2004, s.32).

Konflikter mellan politiska makter, civilsamhällets intressen och nationella regeringar i EU:s institutioner ger effekter på jämställdhetspolitiken. Jämställdhetspolitik och integrering kan utmana och förändra den nuvarande politiken men det finns andra politiska mål som hindrar och utmanar. Det politiska ramarna bygger på hierarkisk maktfördelning mellan könen. Att utmana könsfördelningen av politisk makt i EU-institutionerna hotar personliga intressen och maktpositioner för enskilda kvinnor och män som innehar specifika poster i politiska och administrativa hierarkier. Detta kan göra att jämställdhetspolitiken till slut undergrävs och inga könsroller utmanas (Stratigaki, 2005, s. 181).

Balans mellan arbete och familjeliv skapar en oro eftersom EU försöker förena två starka institutioner. Familjen har en stor betydelse som institution och kollektiv enhet och arbetsmarknaden en annan med stor relevans. De socialpolitiska reformerna förbiser jämställdheten. Den är inriktad på barn, familjefunktioner och familjeliv tillsammans med deltagande på arbetsmarknaden och i utbildningen. En utmaning som reformerna försöker ta itu med är att karakterisera de typer av modeller för familjeliv och könsrelationer som stöds av politiken när den genomgår reformer. Bevis på detta upplevs genom kraftiga främjandet av kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Ett stigande erkännande av barnomsorg som en nödvändighet för offentlig politik och en strävan att göra social trygghet och andra offentliga bestämmelser mer lika ur kvinnors och mäns perspektiv. Fortfarande präglas familjelivet av en könshierarki. Uppmärksamheten på hushållsarbetet som är obetalt är avgörande för både kön och jämställdhet samt familjen (Dale, 2011, s. 17–18).

3.3 Metoder för mätning av jämställdhet

Som presenterats i under de tidigare rubrikerna har många undersökt utformningen av jämställdhetspolitiken i EU (Stratigaki, 2004: Lewis, 2006: Lombardo & Meier, 2006: Dale: 2011: Hantrais, 2007: Lewis, 2009). Dock skiljer sig tillvägagångssättet.

Stratigaki (2004) fokuserar på specifika EU strategier som syftar på att förena arbete och familjeliv. Processen, innehållet och begrepp är det som analyseras. En innehållsanalys av officiella EU- politiska texter som rör jämställdhet, familj och sysselsättning. Lewis (2006) som fått liknande svar analyserade förändringarna i innebörden av olika officiella texter. Hur texten utformades och innebörden den fått genom förståelsen av jämställdhet och hur det har kontextualiserats. De politiska begreppen är flytande och begreppen kan över tid omforma politiska prioriteringar. Lombardo & Meier (2006, s. 119) analys av EU:s policydokument inom de framväxande jämställdhetsområdena familjepolitik, våld i hemmet och ojämlikhet mellan könen i politiken lyfter fram en annan sida av forskning på jämställdhetsområdet. Där fokuset på tre olika typer av policydokument som får liknande resultat som Stratigaki och Lewis.

Vidare analyserar Stratigaki (2005) också kontexten till jämställdhetsintegreringens uppkomst på mitten av 1990-talet. Där analyserades texter av relevanta rättsakter och på direkta observationer av den politiska processen, baserade på personliga arbetserfarenheter i EU. Dale (2011) analyserar statliga policytexter som instiftats utifrån familj och kön, föräldraledighet, kontantförmåner, skatteavdrag och tillhandahållande av tjänster för barnfamiljer. Analysens fokus ligger inte på enskilda länders banor utan snarare på utvecklingen över en rad länder i västra Europa. McGlynn (2001) analyserar europeiska domstolens domar och jämför dem med begreppen ”familj” och ”moderskap” för att få en förståelse för hur domstolen dömer för eller mot dessa begrepp.

Slutligen undersöker Gehringer & Klasen (2017) en panel av kvinnor uppdelade i åldersgrupper i alla EU-länder under perioden 1998–07 genom kvantitativ metod. Liknande metod används av Thévenon & Luci (2012) som båda visar på liknande resultat.

3.4 Forskningslucka

Tidigare forskning har uppmärksammat svårigheterna att realisera jämställdhetspolitik på arbetsmarknaden och i EU. Ovan forskares studier har visat på en mångfald av infallsvinklar där policydokument av EU eller EU-domstolen domar har varit i centrum. Deras slutsatser kan också vägleda min egen analys eftersom min egen forskningsfråga ligger nära deras. Det är därför också intressant och relevant att använda sig av nyare direktiv från EU som kan visa på en förändring eller skiftning av jämställdhetspolitiken.

Den tidigare forskningen har riktat in sig på en mer generell problematik och undersökt ett stort omfång av EU- policyer. Genom att jämställdhetsarbetet i EU och medlemsländerna är i ständig förändring kan inte det här ses som ett uttömt ämne. Detta utifrån ett jämställt samhälle inte kommer uppnås inom snaraste framtiden. Genom att belysa jämställdhetspolitikens förändringar och förutsättningar med en studie om direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” och debatten kring denna kan nya svar framkomma. Det finns risker med den här typen av översiktsundersökningar. Reformen är både omfattande och utsätter analysen för faran eftersom den snabbt kan bli föråldrad. Positivt är det dock mycket viktigt i en tid av förändring att sätta ner en markör om hur saker och ting var vid en viss tidpunkten (Dale, 2011, s. 2–3).

Jämställdhetspolitiken som den tidigare forskningen har presenterats har förskjutits och den senare forskningen fördjupar sig på specifika indikationer av jämställdhetspolitiken. Castro García & Pazos Moran (2016) är ett exempel som undersöker föräldraledigheten i Europa. De anser att föräldraledighet är en aspekt som kan påverka fördelningen av vårdansvar i familjen och att föräldraledigheten har en positiv effekt på jämställdhet. Denna fördjupning och avgränsning ger legitimitet för min forskning. Men eftersom föräldraledighet inte är den enda faktorn för att främja mer jämställdhet mellan kvinnor och män behövs ett bredare perspektiv.

En annan aspekt av den tidigare forskningen så har också en förskjutning av metod har inträffat. Dess närmare samtiden man kommer, desto mer kvantitativa studier på jämställdspolitiken har utkommit (Castro-García & Pazos-Moran, 2016; Gehringer & Klasen, 2017; Thévenon & Luci, 2012). Det legitimerar också min undersökning som kommer använda sig av en kvalitativ metod.

4. Teori

I den här studien kommer genusteorin av Yvonne Hirdman (2003) stå till grund för den teoretiska utgångspunkten i uppsatsen. Teorin kan belysa och uppmärksamma kvinnosynen och könsrollerna som råder i direktivet och debatten kring den. Det gör att en diskussion kring jämställdhetsarbetets inflytande på olika sfärer kan genomföras. Utformningen av jämställdhetspolitiken motverka de systematiska förtrycken mot kvinnor och synliggöras genom teorier.

Begreppet eller ordet genus betyder det socialt konstruerade könet. Genus ger en mer distans till kön och gör att man kan belysa kön på ett annat sätt. Exempelvis könsskillnader och genuskillnader, där könsskillnader kan skiftas om man menar det biologiska könet eller det formade könet medan genus inte har plats för sådan osäkerhet (Hirdman, 2003, s.15–16). Hirdmans (2003) förklaring av män som norm, kvinnors underordning och i särhållning av kön är min användning av begreppet genus. I den här studien används begreppet för att belysa samhället i samtiden med utgångspunkter att könsroller är något som socialt konstrueras. Genom att applicera Hirdmans genusteori på direktivet och debatten kring kan könsroller synliggöras. Min utgångspunkt menar att det råder skillnader i hur kvinnor och män i hemmet uppfattas samt skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden. Genusteorin kan synliggöra olika mönster och genusroller i debatten och direktivet.

I samhället jämförs kvinnor mot män och Hirdman (2003, s. 60–62) menar att det handlar om att män är normen. Kvinnor jämförs mot en norm, en konstruktion, en sammantagen idealtyp, mannen. Mannen är konstruerad på olika sätt men representerar normen. Mannen representerar vad en arbetare, polis, bankman, politiker, läkare, företagsledare är för något. Normen handlar om kulturell nedärvd självklarhet som är djupt förankrad. En självklarhet är att brandmän anses vara män men om en kvinna är brandman blir det en anomalitet. Det kommer ta tid innan kvinnan inte kommer jämföras eller bedömas utifrån sin status till mannen.

Kvinnors underordning utgår från att männen är normbärare. Den man som formats genom sekler går inte att nedbryta på något år utan det tar tid. Världen är formad genom männen, språket är utvecklat av männen och männen är världens perspektiv. Det blir mer synligt att det är kvinnor som förhåller sig till männen och att männen tar plats på kvinnors bekostnad utifrån

att de är män. Det blir automatisk att kvinnor underordnar sig männen (Hirdman, 2001, s. 63-64-65).

Det som är mest skadligt är att männens makt och norm byggs in i institutioner i samhället. Ett exempel på detta är genusarbetsfördelningen som är över tvåhundra år av framväxt av lönarbetsmarknaden. Där ett ständigt skapande av nya arbetsmarknader och jobb inte handlar om kvarlever från industrisamhället. Det handlar om att inom nya arbetsmarknader som aldrig tidigare funnits börjar det på en gång växa fram en uppdelning mellan manliga och kvinnliga modeller. Det i särställning mönstren uppstår på nytt, till och med när könen arbetat sida vid sida. Att hålla isär motiveras av ett tänkande som menar att kvinnor och män är ämnade för olika roller och frågor. Det kan vara olika egenskaper, arbetsuppgifter och beteenden (Hirdman, 2001, s. 65–66).

I den undersökning som ska genomföras kan genusteorin bistå med förståelse för de olika könen som relateras med män respektive kvinnor. Samtidigt kan genus som analysmodell förklara varför debatten kring direktivet riktar sig till både kvinnor och män. Debatten och själva direktivet kan genom genusteorin diskutera om det kommer bli en verklig förändring i könsroller och könsrelationer mellan kvinnor och män.

5. Metod och material

I detta kapitel redovisas och diskuteras materialet och den vetenskapliga metoden som tillämpats i undersökningen. För att kunna svara på min frågeställning har material från kommissionen, rådet och EP används samt en textanalys nyttjas som metod. Jag börjar med att presentera metoden och går sen vidare med att presentera det valda materialet.

4.1 Metod

Denna studie ämnar sig att analysera EU:s jämställdhetspolitik utifrån olika fält som står i strid med varandra. Fokus ligger på att skapa en djupare förståelse för förändringen av EU:s jämställdhetsarbete och identifiera olika utgångspunkter, fokus, begreppsändringar och prioriteringar i direktivet och debatten. Det blir därför aktuellt att använda en kvalitativ textanalys. Det innebär en fördjupad läsning av textens helhet, delar och den kontext den ingår i. Användning av kvalitativ textanalys ger legitimitet för att vissa delar av texten anses viktigare än andra. Metoden ger mig möjlighet att besvara frågeställningarna genom att identifiera och undersöka centrala mönster och tendenser om direktivet (Esaiasson et al, 2017, s. 211).

Olika textanalytiska ansatser handlar om att identifiera och studera olika delar av texten och olika fenomen som förhåller sig till direktivet och debatten. Det är därför kvantitativ metod inte blir aktuellt i den här studien eftersom en analys av texter är ett första steg i bedömningen av hur spänningar produceras och hur den kan förändras (Boréus & Bergström, 2018, s.18).

Texter måste tolkas, förstås och innebörden av texten måste komma fram. Därför har undersökningen utgått från att identifiera textstycken som kan kopplas till EU:s jämställdhetsarbetet, traditionella könsroller och ekonomiska prioriteringar. Direktivet och debatten har sedan analyserats utifrån förslag, artiklar, motiveringar syftas till kvinnor eller män, män som norm, kvinnors underordning och isärhållning. Direktivet och debatten har också analyserats genom att titta på om ekonomiska prioriteringar har förändrat begrepp eller textstycken som från början var viktiga.

Textanalytiska verktyg som användes i studien innefattade ett kritisk granskande, både idéer och argument. Tillsammans med genusteorin, män som norm, underordning och i särhållande kunde verktygen bevisa styrkan på de textstycken som används i undersökningen (Eliasson et

al, 2017, s. 214). Analysen har också identifierat direktivets och debattens argumentation. Argumentationen kan hjälpa till när man ska göra en första övergripande analys av en text. Argumentationen frilägger vad olika institutioner argumenterar för eller emot och vilka skäl de åberopar. Då kan man gå vidare med andra slags analyser (Boréus & Bergström, 2018, s. 95). Att analysera idéer i texten är också viktigt eftersom det också förklarar drivkrafter, målsättningar och syftet med texterna (Boréus & Bergström, 2018, s.138). Att använda sig av dessa specifika verktyg på texten kan frilägga kommissionen, rådet och EP olika åsikter och prioriteringar om jämställdhetspolitiken i EU.

För att uppnå god validitet i undersökningen finns det vissa saker att tänka på i studien. En metod är valid om den mäter vad den ska mäta i en studie. Därför kan en metod vara valid för en frågeställning men inte för en annan. I den här studien är metoden valid för frågeställningen eftersom den syftar på att undersöka spänningar mellan olika fenomen. Trots god validitet kan kritik mot valda metoden trots allt förekomma (Boréus & Bergström, 2018, s.38–39). En kritik mot undersökningen kan vara att den inte är specificerad tillräckligt och att det kommer snedvridda analysen. Analysen av direktivet och debatten har blivit kritisk granskade av forskaren genom att kolla specifikt på argumentation och idéer. Direktivet har också analyserats utifrån genusteorin som ger ytterligare förklaringar till texternas motiveringar, syften och genomförande.

Det behövs också god reliabilitet för att göra en studie mer trovärdig. Ett sätt är att vara noggrann i sin tolkning av resultatet och ett sätt för att testa reliabiliteten är att jämföra resultat av oberoende studier av samma fenomen som utförts på samma sätt. Detta uppnås, i denna studie, förstås av jämförelse med den tidigare forskningen (Boréus & Bergström, 2018, s.40).

4.2 Material

Materialet som används i undersökningen är ett direktiv antaget av EP och rådet 2019 och tillhörande debatter av rådet och EP samt kommissionens förslag. Materialet behandlar texter från tre EU-institutioner som alla är med i lagstiftningsprocessen. Direktivet är utarbetat under en treårig period (2017–2019), direkt kopplad till jämställdhetsarbetet i EU och är ett av de nyaste direktiven på jämställdhetsområdet. Direktivet ska vara ett nytt och bredare initiativ som också tar hänsyn till samhällsutvecklingen under de senaste tio åren (KOM(2017) 0253).

Medlemsstaterna och EP har under den treåriga perioden fått föra fram sina prioriteringar och åsikter. Debatten i rådet och EP om direktivet kan indikera ifall det finns olika prioriteringar eller institutioner som förhindrar eller utvecklar jämställdhetsarbetet. Det har funnit mycket debattmaterial från rådet och EP och en avgränsning har gjorts. Dels för att inte allt debattmaterial har funnits varken på svenska, engelska eller spanska, dels för tiden som har avsatts för denna studie.

EU:s databas eur-lex.europa.eu har använts för att ta fram materialet, vilket inkluderar direktivet (Dir/1158/EU), Kommissionens förslag (KOM/2017/0253), Debatt i rådet (Europeiska unionens råd, 2017a:2017b:2017d) och debatt i EP (CRE 04/04/2019 – 3). Majoriteten av materialet har funnits på svenska, engelska eller spanska och då kunnat användas. Översättning från engelska och spanska har gjorts för vissa texter, främst debatten från EP eftersom de får framföra sina texter på officiella EU-språk.

Direktivet och debatten kring förslaget är inte den enda delen av jämställdhetsprocessen som kan studeras. Dessa officiella texter är dock den huvudsakliga källan till dokumentation för samarbetande av koncept och förändring av politiska mål av flera skäl. De politiska resultaten är framtagna efter förhandlingsprocesser mellan beslutsfattare inom europeiska institutionerna. Debatten återspeglar konvergenspunkter, positioner och tidpunkten och direktivet speglar argumenten bakom, förhållningsätt och utgångspunkter som kan vara intressanta för förståelsen kring hur de olika spänningarna som finns mellan olika institutioner och politik (Stratigaki, 2004).

Det finns två sätt att välja material menar Esaiasson et al. (2017, s. 220): att fiska brett eller välja snävt, vilket i denna undersökning har en snävare linje används. Dels för tidsperioden, dels för relevansen. Det snävare valet av material innefattar bara institutioner som är med i lagstiftningsprocessen. Valet av mitt material har styrts av frågeställningen och samtidigt som det inte finns något allmänt svar på vad som är mest lämpliga alternativet har en avgränsning gjorts för att få fram det viktigaste. För att motverka att relevant material väljs bort har jag fått gå tillbaka till frågeställningen och förstå vad den vill undersöka och vilket material som blir relevant utifrån de ställda frågorna (Esaiasson et al., 2017, s. 220).

5. Resultat

Frågeställning:

- *Vad kan det antagna direktivet ”balans mellan arbete och privatliv” säga om de spänningar som finns mellan EU:s jämställdhetsarbetet, ekonomiska prioriteringar och traditionella könsroller?*

Med underfrågeställningar som lyder:

- *Främjar föräldraledighet jämställdhetsarbetet?*
- *Hur utmanas könsrollerna i direktivet?*
- *Hur utmanas direktivet av ekonomiska prioriteringar?*

Textanalysen är uppdelad i tre delar. I den första delen diskuteras utformningen av föräldraledigheten och pappaledigheten. I andra delen diskuteras kvinnornas framställning i debatten och i direktivet. Den tredje delen analyseras ekonomiska prioriteringar påverkan på direktivet.

5.1 Föräldraledighet

5.1.1 Kommissionen

Kommissionens förslag till jämställdhetslagstiftning enligt EU motiverar grundligt varför pappaledighet och föräldraledighet bör ses som något som bör antas av EU.

”I många medlemsstater finns det inga system för betald ledighet för pappor, till skillnad från för mammor. Obalansen i bestämmelser som påverkar balansen mellan arbete och privatliv för kvinnor och män kan därmed förstärka skillnaden mellan könen när det gäller förvärvsarbete och omsorg. Det har visats sig ha en positiv inverkan på familjerna då papporna utnyttjar olika möjligheter till balans mellan arbetsliv och privatliv, såsom ledighet” (KOM/2017/0253, s. 2).

I stycket motiveras varför förslaget ska antas och visar samtidigt en medvetenhet och utvecklingsläge hos kommissionen. Det som framkommer från stycket är att män ska behöver bli en del av jämställdhetsarbetet. Att det finns en obalans mellan könen när det bara är kvinnor som har ett bestämt system för betald ledighet vid barnafödande. Den tidigare forskningen

uttrycker specifikt att jämställdhetsarbetet kan få motsatts effekt om det bara riktas mot kvinnor (Hantrais, 2007), samt att de tidigare direktiven har fokuserat mycket på den kvinnliga sysselsättningen och inte inkluderat män (Stratigaki, 2004). Kommissionen föreslår att könsrollerna ska utmanas genom att ifrågasätta männens norm. Detta kan antas eller förkastas av de andra institutionerna men kommissionen intention för direktivet visar på sakkunskap i frågan.

Vidare lyfter kommissionen direktivets täta sammankoppling kring män som norm, fram om manlig överordning och könens i särhållning. Kommissionen vill trotsa könsroller genom att föreslå ett system för pappaledigheten till gagn för mammans delaktighet på arbetsmarknaden. På så sätt utmanas männens normer kring att vara huvudsakliga försörjaren och kvinnor förstärks och kan integreras mer med männens.

Kommissionen presenterar fler åtagande för medlemsstaterna.

”Om medlemsstaterna tillåter att en förälder överlåter sin rätt till föräldraledighet till den andra föräldern, ska de säkerställa att minst fyra månader av föräldraledigheten inte kan överlåtas” (KOM/2017/0253, s.7).

Detta stödjer vidare förslaget kring fastställandet angående föräldraledigheten.

”Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetstagare får en individuell rätt till föräldraledighet på minst fyra månader” (KOM/2017/0253, s.7).

Kvinnorna och männen i dessa åtaganden går emot den tidigare forskningen resultat. Lewis (2009) hävdar för att pappan bör ta ut likadan föräldraledighet som mamman för att främja jämställdhet. Hirdman (2003) menar också att män som norm, manlig överordning och könens i särhållning utmanas av kommissionens förslag av säkerställande av individuell rätt till minst fyra månaders föräldraledighet för både kvinnor och män.

5.1.2 Ministerrådet

Kommissionens förslag måste antas av Europaparlamentet och ministerrådet. Beträffande ministerrådet var förslaget angående antalet icke-överlåtbara föräldraledighetsmånader en

utmanande debatt där både könsroller och ekonomiska prioriteringar var i fokus. Kommissionens förslag inleddes med:

One of the most challenging aspects of parental leave was the proposed increase of the number of non-transferable months to four. In search of compromise, the Presidency proposed keeping four months of individual entitlement to parental leave but reducing the number of non-transferable months to three (Article 5(2)). While most delegations found this to be a step in the right direction, they still deemed three months to be excessive (Europeska unionens råd, 2017d, s. 5).

Det här stycket sammanfattar ministerrådets ståndpunkter gällande föräldraledighet och då främst pappaledighet. Att jämställdhetsarbetet står i strid med andra prioriteringar märks tydligt från medlemsstaterna sida. Den tidigare forskningen (Stratigaki, 2004; Lewis, 2006; Dale, 2011; Hantrais, 2007) menar att ekonomiska och politiska prioriteringar väger högre än jämställdheten i slutändan. Ministerrådets olika ståndpunkter i debatterna representerar de olika prioriteringar som varje medlemsland besitter. Detta gör att män som norm inte utmanas i direktivet och visar ett accepterande av att kvinnor fortsättningsvis blir underordnade männen.

Polen och Danmark ansåg att direktivet skulle stödjas men att det ingrep i de nationella systemen allt för mycket. Kostnadsuppgifter saknades också och Polen ansåg därför att höga kostnader för statsbudgeten och för arbetsgivarna var att vänta. Polens argument handlade främst om politiska och ekonomiska prioriteringar (Europeiska unionens råd, 2017a:2017b). Att stötta direktivet för båda dessa medlemsländer ansågs allt för kostnadskrävande och skulle inskränka på familjepolitiken i hög grad. Detta är i linje med den tidigare forskningens uppfattningar om jämställdhetsarbetet i EU. De ursprungliga målen förvrängs och tappar sin betydelse eftersom ekonomiska eller politiska prioriteringar dominerar (Stratigaki, 2004). Detta visar på att stereotypa könsroller i EU får utrymme att fortsätta på samma sätt eftersom män som norm, manlig överordning och könen i särhållning inte regleras eller stryps inom EU:s styrning.

5.1.3 Europaparlamentet

Kommissionens förslag mottogs även i Europaparlamentet efter en debatt kring direktivets föräldraledighet främst då kring pappaledigheten. Föredragandet av kommissionens förslag stod David Casa för, politisk ledamot i parlamentet och medlem i det europeiska folkpartiet (EPP). Hans parti står för en kontroversiell partipolitisk sida. Öppningsframförandet som David Casa presenterade bestod i betydelsen av att kvinnor ska få stöd att uppnå sin fulla potential på arbetsmarknaden. Presentationen bestod även i att männen behöver bli mer delaktiga i sina barns uppfostran och EU är därför skyldiga att tillhandahålla de verktyg som krävs för att uppnå dessa båda ambitioner (europaparlamentet 2019)

Detta är intressant utifrån att EPP:s konservativa politik drivs av en motvilja kring förändring av just könsroller. De är även tydliga med sin avsikt att ekonomiska prioriteringar kommer före jämställdhet. Men från debatten i Europaparlamentet kan utläsas att det finns en generell överenskommelse från de politiska partierna att de är positivt inställda till direktivet och dess försök till att jämna ut könsrollerna och hjälpa kvinnor och män i praktiken och skapa jämställdhet.

Renate Weber, europaparlamentariker, som ingår i partigruppen Renew Europe, förde fram synpunkter på direktivet:

“My expectations for this directive were more in line with the Commission’s ambitious proposal. In this House we managed to take it to a higher level, but after tough and lengthy negotiations with the Council the final text has lost in potential. I would have liked stronger provisions on paternity leave, and levels of payment on parental leave, because there are studies which clearly indicate that a percentage of around 85% of workers’ salary represents an incentive for men to make use of their parental leave entitlement. Otherwise, the burden will continue to be on women” (Europaparlamentet, 2019)

Där Tania González Peñas, en annan parlamentariker, men som ingår i partigruppen GUE/NGL, fick föra fram partiets ståndpunkt:

”Mamma- och pappaledighet av samma längd, ej överlåtbar och betalas till 100 % av lönen. Detta är vår ståndpunkt, och avtalet ligger långt efter och är helt klart otillräckligt för oss” (Europaparlamentet, 2019).

Dessa båda partigruppernas ståndpunkter är klara och tydliga med att de inte är nöjda med de vaga avtal som Europaparlamentet framtagit. GUE/NGL driver en vänsterpartistisk politik som arbetar för jämställdhet och anser inte att detta är förenligt med de krav som behövs för att utveckla jämställdheten. Renew Europe:s politiska ställningstagande kan som EPP bedömas som att de inte skulle vara för ett mer ingående samarbete där könsroller utmanas. Det har ett liberalistiskt synsätt som också skulle kunna tänka sig att ekonomiska prioriteringar går före.

Europaparlamentet är klart ifrågasättande till rådets agerande och hade sett tydligare och starkare bestämmelser kring dels pappaledigheten, dels föräldraledigheten. Här uppkommer spänningarna mellan institutionerna. Europaparlamentet verkar för mer integration mellan länderna. Rådet har svårigheter kring de ekonomiska och politiska kostnader som uppkommer och det innebär att de har svårare att acceptera direktivet och dess tydliga åtgärder.

5.1.4 Det antagna direktivet

Kommissionens förslag antogs av ministerrådet och Europaparlamentet men med ett antal förändringar men också nya företeelser. Pappaledigheten är en artikel i direktivet som första gången lagstiftas om på EU-nivå:

”1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att pappor eller, om och i den mån detta erkänns i nationell rätt, motsvarande medföräldrar har rätt till pappaledighet i tio arbetsdagar, vilken ska tas ut i samband med arbetstagarens barns födelse. Medlemsstaterna får fastställa om ledigheten även kan tas ut delvis innan eller endast efter barnets födelse, samt om den kan tas ut i flexibla former.

2. Rätten till pappaledighet får inte göras beroende av en kvalifikationsperiod i arbete eller anställningstid.

3. Rätten till pappaledighet ska beviljas oberoende av arbetstagarens civilstånd eller familjestatus, enligt vad som definieras i nationell rätt” (dir/1158/EU, s. 86).

Artikeln om pappaledighet tenderar att låta förhoppningsfull vid en första genomgång. Den indikerar att pappor ska få rätt till tio dagars ledigt vid barns födelse, vilket i sin tur indikerar att könsroller i familjerna ska utmanas. Det är också vad artikeln syftar på eftersom motiveringen till direktivet innefattar att män ska inkluderas. Det som får motsatt effekt är att

artikeln lämnar stort utrymme för medlemsländerna att själva utforma. Detta överensstämmer med den tidigare forskningen som anser att de begrepp eller initiativ som antas i början av förhandlingarna omförhandlas och tappar sin betydelse (Stratigaki, 2004). Det får dock inte försakats att artikeln ändå avsätter tio dagars ledighet till pappan vid barnets födelse. Det antyder att könsrollerna kommer att utmanas till en viss grad.

Utformningen av föräldraledigheten och pappaledigheten främjar jämställdhetsarbetet eftersom män inkluderas och utmanar de könsroller som finns i samhället genom att lagstifta om att det är acceptabelt att stanna hemma med sina barn och låta kvinnor ha sysselsättning.

5.2 Könsroller

Analysen inleds med kommissionens förslag till jämställdhetslagstiftning som visar på motsägelsefulla argumentationer och övergår till institutionerna och huruvida de utmanar genusrollerna. I Europaparlamentet förekommer en livlig debatt om genusroller och jämställdhetspolitik. I rådets debatt dominerar ekonomiska prioriteringar.

5.2.1 Kommissionen

Kommissionens förslag på området balans mellan arbete och privatliv börjar med att rikta in sig på kvinnor.

”Syftet är att komma till rätta med kvinnors underrepresentation på arbetsmarknaden och att stödja deras karriärutveckling genom förbättrade villkor för att förena arbete och privatliv” (KOM/2017/0253, s. 1).

Det blir väldigt tydligt vad målsättningen för direktivet försöker åstadkomma. Kvinnor är underrepresenterade på grund av att de likställs med män. Det blir uppenbart att Kommissionen har männen som norm och det framkommer just i detta textstycke.

I förslaget finns en underliggande betoning där kvinnor jämförs med männen. Det gör att männen som norm inte utmanas utan i stor utsträckning i stället motarbetar jämställdhetsarbetet. Att fokus i direktivet bygger på att kvinnor ska arbeta lika mycket som männen, inte tvärtom. Att männen ska hjälpa till mer i hemmet gör direktivet tämligen problematiskt. Tittar man på

stycket från en annan synvinkel framkommer också kommissionens kompetensområde. Kvinnorna är i behov av att komma ut på arbetsmarknaden för att öka sysselsättningen, inte med hänsyn till jämställdhet, utan för att öka den ekonomiska tillväxten. Med fler arbetstagare på arbetsmarknaden kommer den ekonomiska tillväxten att öka. Det överensstämmer med McGlynn (2001), Stratigaki (2004) och Lewis (2006) undersökningar. De menade att EU:s jämställdhetsarbete har förvrängts och utarbetas efter ekonomiska prioriteringar. Det är i motivering nummer två i kommissionens förslaget som männen också lyfts fram.

”Dessutom förbättrar paketet befintliga rättigheter och inför nya rättigheter för både kvinnor och män och tar på så sätt itu med likabehandling och lika möjligheter på dagens arbetsmarknad, samt främjar icke-diskriminering och jämställdhet”
(KOM/2017/0253, s. 1).

Detta blir första gången som män nämns i förslaget och även motiveringen med likabehandling, lika möjligheter och jämställdhet. Det indikerar på att direktivet inte bara kommer vara utformad för att kvinnor ska förena arbete och privatliv utan även utifrån männen. Det nya direktivet kommer att förbättra både för män och kvinnor. Det ger en antydning på att könsrollerna kommer att utmanas. Det är inte en stor antydning utan männens roll i samhället ska också beaktas.

Vidare underbygger kommissionen direktivet genom att presentera siffror i förhållande till sysselsättningsgraden för kvinnor och män. Vilket har omnämnts tidigare blir det männens sysselsättningsgrad som kvinnor jämförs emot. Statistiken som presenteras handlar om hur familjerna påverkas när de erhåller barn i familjen. Statistiken påpekar att de blir kvinnorna som försvinner från arbetsmarknaden vid barnafödande. Argumentationen från kommissionens sida blir därför tydlig att kvinnor jämförs med män, men även kvinnors underordning och i särhållning fortsätter. Uppfattningen är skapad utifrån männen synsätt och där får kvinnor underordna sig detta. Det framkommer i statistiken eftersom den visar att det är kvinnor som försvinner från arbetsmarknaden i samband med barnafödandet. Det kan ifrågasättas huruvida direktivet kommer att få verklig förändring i balans mellan arbete och privatliv.

5.2.1 Ministerrådet

Ministerrådets debatt om direktivet, som förklarats tidigare, handlar mer om ekonomiska och politiska prioriteringar. Den huvudsakliga debatten är främst kring hur ett jämställdhetsarbete påverkar de ekonomiska prioriteringarna. Detta betyder att omnämnande av kvinnor och män, samt jämställdhet i ministerrådets debatt inte uppfattas lika tydligt. Påtagligt är emellertid Danmarks åsikt i debatten.

“Decisions regarding labour market conditions and questions concerning the distribution of leave in families should be made as close to the citizens as possible in order to give consideration to national differences and individual wishes. It must be up to the families themselves to decide on the distribution of parental leave”
(Europeiska unionens råd, 2017b, s. 4).

Det innebär att ministerrådet inte fullt ut vill utmana könsroller på europeisk nivå. Det finns länder inom ministerrådet som inte vill ha jämställdhetslagstiftning på EU-nivå. De anser att de är upp till varje familj att distribuera föräldraledigheten inom familjen. Polen har också liknande utgångspunkt som Danmark. En av de mest utmanande debatterna i ministerrådet handlar om icke-överlåtelsebara månader som presenterades i föräldraledigheten.

“In search of compromise, the Presidency proposed keeping four months of individual entitlement to parental leave, but reducing the number of non-transferable months to three (Article 5(2)) (Europeiska unionens råd, 2017d, s. 5).
While most delegations found this to be a step in the right direction, they still deemed three months to be excessive.”

Debatten handlar om att inte inskränka på familjepolitiken, liksom Danmark och Polen har klargjort. Att rådet inte vill anta jämställdhetslagstiftning inom EU stärker den tidigare forskningens resultat. Att lagstiftningen som behandlas i början av lagstiftningsprocessen utmanas och undermineras. Det gör att de traditionella könsrollerna mellan kvinnor och män inte kommer att motverkas i högre grad eftersom EU-lagstiftning ska tillämpas i alla EU-länder.

5.2.3 Europaparlamentet

Europaparlamentet är positiva till direktivet och menar att det behövs ett direktiv som utmanar traditionella könsroller. Vidare är det inte bara partigrupperna EPP, Renew Europe och GUE/NGL som bistår direktivet utan även gruppen Verts/ALE genom europaparlamentarikern Miroslavs Mitrofanovs som framför deras ståndpunkt.

“To conclude this process, which took several years overall, I would like to mention that the final deal improves the current framework of paternity, parental and carer’s leave. However, it is far from the original ambitious mandate of the European Parliament. Me and my colleagues would want to see this directive more family— and people—oriented. Nevertheless, as a citizen and a father, I’m glad that finally, in EU documents, paternity leave with a duration of 10 days will be officially introduced. However, the payment at sick—pay level is certainly not enough” (Europaparlamentet, 2019).

Vidare argumenterar europaparlamentarikern Marita Ulvskog, som tillhör partigruppen progressiva förbundet av Socialdemokrater, (S & D), på liknande linje.

”Vi vet också att när pappor får vara hemma med sina barn, så tar de större ansvar för hemmet och detta är också en ödesfråga. Alldeles för få kvinnor inom EU har möjlighet att förvärvsarbeta, samtidigt som vi har ett omfattande behov av kvalificerad arbetskraft. Vi vet att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är en enorm ekonomisk motor och den motorn måste vi sätta i gång på riktigt” (Europaparlamentet, 2019).

Det politiska grupperna Verts/ALE och S & D argumenterar för att Europaparlamentets politiska linje har varit mer fokuserade på könsroller och jämställdhet än vad ministerrådet har varit. Europaparlamentets debatt om direktivet är inte inriktad på om föräldraledigheten eller pappaledigheten ska förlängas/förkortas. Utan deras förslag har varit att utarbeta en starkare lagstiftning. Det ska finnas incitament för män att ta ut pappaledighet och att uppfostra sina barn för annars fortsätter det traditionella könsrollerna mellan kvinnor och män som leder till belastning och underminering av kvinnor. Mannen behöver ta mer ansvar i hemmet om det ska gå mot ett mer jämställt samhälle. Europaparlamentet hade velat se starkare incitament som gjorde att könsrollerna utmanades på lång sikt.

5.2.4 Det antagna direktivet

Direktivets målsättning har ändrats från kommissionens förslag men försöker utmana könsroller genom att inrikta sig till både kvinnor och män.

”Politiken för balans mellan arbete och privatliv bör bidra till att öka jämställdheten genom att främja dels kvinnornas deltagande på arbetsmarknaden, dels en jämställd fördelning av omsorgsansvaret mellan kvinnor och män och genom att minska det könsmissiga inkomst- och lönegapet” (Dir/1153/EU, s. 79).

Argumentet utmanar könsroller till en viss del, men inriktningen ligger på att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden ökar. Det gör att jämställdhetsmålsättningarna överskuggas av ekonomiska prioriteringar.

Vidare presenterar direktivet en målsättning som utmanar könsrollerna.

”I unionens nuvarande rättsliga ram ges begränsat med incitament för män att ta på sig en lika stor del av omsorgsansvaret. I många medlemsstater finns ingen möjlighet till betald pappaledighet och föräldraledighet, vilket bidrar till att få pappor tar sådan ledighet. Könsstereotyperna och skillnaderna mellan könen när det gäller arbete och omsorg ökar ännu mer på grund av obalansen i utformningen av politiken för balans mellan arbete och privatliv för kvinnor respektive män. Likabehandlingspolitiken bör ha som ett av sina syften att åtgärda de stereotypa föreställningarna om både manliga och kvinnliga yrken och roller, och arbetsmarknadens parter uppmanas att axla sin viktiga roll att informera både arbetstagare och arbetsgivare och öka deras medvetenhet om åtgärder mot diskriminering. Dessutom har arrangemangen för balans mellan arbete och privatliv för pappor, till exempel ledighet och flexibla arbetsformer, visat sig vara bra för att relativt sett minska kvinnors oavlönade hemarbete och gett kvinnorna mer tid för avlönat arbete” (Dir/1153/EU, s. 80).

Direktivet ger en stor förståelse omkring varför genusroller ska utmanas. Hur politiken som finns motverkar eller främjar könsroller och att män som norm utmanas. Analysen av direktivet

visar på en utveckling för framtida jämställdhetslagstiftningar. Det som har framkommit innefattar kärnan i jämställdhetsarbetet som den tidigare forskningen önskat att ha fått se mer av (Lewis, 2009; Hantrais, 2007). Mcglynn (2001) ansåg att den politik som EU driver om jämställdhet inte utmanar könsrollerna i hemmen utan att politiken främjar könsroller. I analysen konstateras och diskuteras det varför direktivet utmanar könsroller på EU-nivå. Något som Mcglynn (2001) hävdade inte funnits förut och utmanar hennes slutsatser till att EU-domstolen hämmat utveckling.

Direktivet försöker utmana könsrollerna till så stor del som möjligt. Kommissionen och Europaparlamentet är de mest drivande i att utmana de traditionella könsrollerna och trotsa männens norm som familjens försörjare. Ministerrådet motverkar utvecklingen men ekonomiska och politiska prioriteringar styr mer förhandlingen om jämställdhetslagstiftningen.

5.3 Ekonomiska prioriteringar

Kommissionens förslag kommer först att behandlas. Därefter bearbetas Ministerrådets och Europaparlamentets debatt och sist redovisas direktivets ståndpunkter.

5.3.1 Kommissionen

Kommissionens förslag utgår från deras kompetens på arbetsmarknaden och där prioriteras ekonomisk tillväxt. Första målsättningen i förslaget kungör detta.

”Syftet är att komma till rätta med kvinnors underrepresentation på arbetsmarknaden och att stödja deras karriärutveckling genom förbättrade villkor för att förena arbete och privatliv” (KOM/2017/0253, s. 1).

Det blir väldigt tydligt vad direktivet försöker åstadkomma men de styrs av arbetsmarknaden. Kvinnor erfordras på arbetsmarknaden för att öka sysselsättningen. Inte utifrån jämställdhet men för att öka den ekonomiska tillväxten. Fler löntagare på arbetsmarknaden ger ökad ekonomisk tillväxt. Det överensstämmer med Mcglynn (2001), Stratigaki (2004) och Lewis (2006) undersökningar. De ansåg att EU:s jämställdhetsarbete har förvrängts och utarbetas efter ekonomiska prioriteringar.

Vidare motiveras avsikterna med direktivet och lyfter fram männen som en del av lösningen.

”Att förbättra tillgången till möjligheter till balans mellan arbete och privatliv, såsom ledigheter och flexibla arbetsformer. Att öka mäns uttag av familjerelaterade ledigheter och flexibla arbetsformer” (KOM/2017/0253, s. 1).

Dessa målsättningar utmanar de ekonomiska prioriteringarna eftersom det kostar mycket pengar att införa ledigheter och flexibla arbetsformer på kort sikt. På lång sikt kan det både leda till ekonomisk tillväxt och jämställdhet. Ytterligare ges motivering till att ge föräldrarna större möjlighet att välja.

”Genom att ge föräldrar och anhörigvårdare större valfrihet när det gäller att planera arbete och omsorgsansvar kommer det att bidra till att man kan undvika att de lämnar arbetsmarknaden helt och hållet” (KOM/2017/0253, s. 1).

Detta åsyftar att kvinnor inte ska vara i behov av att lämna arbetsmarknaden helt vid barnafödande. Att kombinera målen jämställdhet med målet att öka sysselsättningen på arbetsmarknaden kopplar samman ekonomiska prioriteringar med jämställdhetsarbetet.

5.3.2 Ministerrådet

I ministerrådet var det Polen som skickade in det första yttrandet om kommissionens förslag till direktivet. De ansåg att kommissionen överdrivet ingriper i medlemsstaternas rättssystem och tar inte hänsyn till nationella systemlösningar som har samma syfte. Polen anmärker att kommissionen inte heller har lämnat information om den beräknade kostnaden för att införa de föreslagna lösningarna. De anser att kostnaden för jämställdheten blir för hög för det enskilda landet som ska implementera lagstiftningen. Danmark anser också att de inte ser något behov av ytterligare EU-reglering av föräldraledighet och öronmärkning av den. Utvecklingen bör ske nationellt där de tar hänsyn till de nationella traditionerna. Inte bara Polen och Danmark utan andra medlemsländer har också ett motstånd och anser att direktivet inte bör antas. (Europeiska unionens råd, 2017a:2017b).

Sen finns det länder i rådet som exempelvis Spanien som anser att förslaget bidrar till fördragets mål om jämställdhet mellan män och kvinnor när det gäller arbetsmarknaden

(Europeiska unionens råd, 2017c). Det anser att de angivna syftena som kommissionen beskrivit är tillräckliga. Det råder därför oenigheter mellan medlemsländerna inom rådet. De ekonomiska och politiska prioriteringarna står i strid med jämställdhetsprioriteringar. För att lyfta fram spänningarna mellan jämställdhetsarbetet ekonomiska prioriteringar betonas i denna rapport om oenigheterna i rådet.

“Due to the strong opposition of a considerable number of delegations to the creation of such a leave entitlement at the EU level and given the even broader opposition to defining a minimum compensation level for it in the Directive, the Presidency replaced the reference to sick-pay level compensation with "a payment or an adequate allowance, to be defined by the Member State and/or the social partners" (Europeiska unionens råd, 2017d, s. 4).

Den största oenigheten bland medlemsstaterna som demonstreras av textstycket är det ekonomiska prioriteringar i direktivet. Det handlar om att statsbudgeterna inte ska behöva bekosta ett nytt system som påverkar andra områden, eller att andra områden i den nationella politiken får omprioriteras och stagnera. Det ekonomiska trycket får helt enkelt inte bli för stort för medlemsstaterna. Det gör att ministerrådet inte utmanar det ekonomiska prioriteringarna utan de kan komma i vägen för utveckling av jämställdhetsarbetet. Diskussionen som uppkommit kring det ekonomiska prioriteringarna i förslaget går i samma linje som den tidigare forskningen. Stratigaki (2004) anser att jämställdhetsdebatten i slutändan handlar om det ekonomiska och att det sker en förskjutning i debatten där ekonomiska prioriteringar blir viktigare än jämställdhet.

5.3.3 Europaparlamentet

Europaparlamentet och dess politiska grupper är överens till förslaget, alla politiska grupper argumenterar för att direktivet ska antas på den första behandlingen. Det som framförs från europaparlamentet är diskussionen omkring att förslaget inte kommer att leda till någon förändring på jämställdheten. Mycket av argumentationen handlar om att männen behöver ta ett större ansvar i hemmet för mer jämställdhet på långsikt. Europaparlamentet anses vara oeniga om hur mycket direktivet kommer att hjälpa kvinnor och män. Europaparlamentarikern Ernest Urtasun, från partigruppen Verts / ALE, framför deras synpunkt. De menar att direktivet är långt ifrån det ursprungliga förslaget och att ministerrådet har förhandlat bort viktiga delar.

Direktivet kommer dock att ha en verklig effekt på många människors liv. I fem länder kommer pappaledighet att införas för första gången och i åtta länder blir den ledigheten längre än den är idag (Europaparlamentet, 2019). Inom Europaparlamentet är jämställdheten viktigare än de ekonomiska och politiska prioriteringarna som ministerrådet förmedlar. Europaparlamentets argumentation handlar om att minska klyftan mellan kvinnor och män och förmedlar ingen oro om det politiska eller ekonomiska prioriteringar som i ministerrådet.

5.3.4 Det antagna direktivet

Direktivet har ändrats från det ursprungliga förslaget som kommissionen lade fram. De största förändringarna i direktivet har kommit efter diskussioner i ministerrådet. Det förändrades från fyra icke-överföringsbara månader till endast en. Föräldraledigheten sänktes från tolv månader till åtta månader. Motivationen bakom förändringarna är ekonomiska. Medlemsländerna ansåg att det inte fick bli ett för ansträngande arbete för dem att implementera.

Vidare omförhandlas inte det ursprungliga målet med direktivet som var att skapa ett incitament på EU-nivå för att generera balans mellan arbete och privatliv för kvinnor och män. Det visar att ursprungliga målet inte förvrängs och omförhandlas i processen. Det den tidigare forskningen har visat (Stratigaki, 2004).

Mitt resultat visar på de spänningar som finns mellan ekonomiska prioriteringar, jämställdhetsarbetet och traditionella könsroller. Den tidigare forskningen har ansett att jämställdhetsbegreppen omförhandlas och ger mer mark åt de ekonomiska och politiska prioriteringarna. Det har förekommit tendenser i textanalysen att detta fortfarande förekommer. Det som skiljer sig åt är de ursprungliga målen inte omförhandlas mot ekonomiska prioriteringar. De ekonomiska prioriteringarna har mandat att omförhandla delar av direktivet men inte målet med direktivet. Föräldraledighet, pappaledighet och männens påverkan indikerar att jämställdhetsarbetet i EU är under utveckling och har förändrats i jämförelse med den tidigare forskningen.

5. Slutsatser

Jämfört med tidigare forskning tyder mina resultat på att en förändring har skett inom EU. Det finns dock fortfarande spänningar mellan jämställdhetsarbete, ekonomiska prioriteringar och traditionella könsroller.

Stratigaki (2004, s.31–32) menade att balans mellan arbete och privatliv legitimerade flexibla arbetsvillkor i större utsträckning än att utmana könsrelationerna i familjen. Innebörden av jämställdhets begreppet skiftade under processens gång tillsammans med ekonomiska och politiska prioriteringar.

Min textanalys visar att rådet har ekonomiska och politiska prioriteringar som de tar hänsyn till när de debatterar omkring direktivet, samt att direktivet utvecklas och analyseras utifrån ekonomiska och politiska termer. Detta handlar dels om att kommissionen inte har presenterat något ungefärligt kostnadsförslag gällande familjepolitiken och att familjepolitik inte ska regleras på EU-nivå. Rådet har andra prioriteringar än kommissionen och behöver ta hänsyn till politiken som drivs i sitt hemland.

Direktivet motiveras utifrån arbetsmarknaden och sysselsättningspolitiken men också utifrån mäns viktiga del i att ta hand om barnen, dela omsorgsarbetet och att det inte finns tillräckliga incitament för män inom jämställdhetsområdet. Därför utmanar analysen Stratigakis slutsatser och påstår att en utveckling inom jämställdhetspolitiken i EU har skett och att jämställdheten inte omvärderas i lika stor utsträckning och utmanar könsroller i familjerna.

Historiskt sett har jämställdhet mellan könen varit lika mycket kopplat till strävan efter marknadstillväxt som till social integrering (Hantrais, 2007; Lewis, 2006). Direktivet syftar till att få marknadstillväxt och att sysselsättningsgraden för kvinnor ska öka. Förändringen är dock att män är inkluderade i direktivet. Det verkar inte gå att bara inbegripa kvinnor för att de i större omfattning ska bli delaktiga på arbetsmarknaden, männen behöver också hjälpa till. Analysen påvisar att arbetsmarknaden och jämställdhetsarbetet hänger ihop men att den tar hänsyn till männen. Lombardo & Meier (2006, s. 119) ansåg att jämställdhetsutvecklingen har varit ojämn och inte alltid särskilt könsfokuserad, eftersom fokus har varit på sysselsättning på arbetsmarknaden.

De ansåg också att EU:s arbetsmarknads kompetens är ett stort hinder för en bredare och djupare jämställdhetssyn, men inte den enda faktorn för en djupare jämställdhetsarbete. EU:s arbetsmarknads kompetens bevisas i min analys. Fokuset för EU är ökad sysselsättning på arbetsmarknaden och jag skulle vilja påstå att EU:s arbetsmarknads kompetens är ett stort hinder för en bredare och djupare jämställdhetssyn. Å andra sidan visar debatten kring direktivet att det finns en möjlig väg för jämställdhetsarbetet att fortgå och utvecklas. Detta för att könsroller ska utmanas, män inkluderas och att jämställdhetsarbetet utvecklas positivt. Detta är mer än vad den tidigare forskningen hävdade.

Det har funnits en misstro mot jämställdhetsarbetet inom den tidigare forskningen. Det har påstått att det tidigare lagstiftningen har övergivit den befintliga könsarbetsfördelningen inom familjerna och därför misslyckats att utmana de stereotypa könsrelationer (Stratigaki, 2004). Min analys indikerar med hjälp av genusteorin (Hirdman, 2003) att en förändring är på väg. Det finns motiveringar och artiklar i direktivet som visar på en utveckling av könsrollerna. Mannen i familjen uppmuntras att ta ut föräldraledighet och stanna hemma tillsammans med barnen. Det är en stor skillnad i hela direktivet eftersom fokus förskjutits och visar på att både kvinnor och mäns roller kan utmanas.

Direktivet har inte heller förbisett jämställdhet som Dale (2011) påstår. Jämställdheten är fortfarande kärnan i direktivet och ska erhålla fler kvinnor på arbetsmarknaden men också ansvara för att fler män tar ut sin föräldraledighet. Min analys tyder på en förändring där jämställdheten inte bara syftar på kvinnor utan män som norm motarbetas också. Det bevisar att domstolen, inte har begränsat utvecklingen av EU:s jämställdhetslagstiftning eftersom den har utvecklats, precis som McGlynn (2001) antog skulle hända om EU- domstolen fick bestämma utformningen.

Utformningen av föräldraledigheten främjar jämställdhetsarbetet eftersom män inkluderas i direktivet och det utmanar de könsroller som finns i samhället genom att lagstifta om att det är acceptabelt att stanna hemma med sina barn och låta kvinnor ha sysselsättning. Direktivet försöker utmana könsrollerna till så stor del som möjligt. Kommissionen och EP är de mest drivande i att utmana de traditionella könsrollerna och trotsa männens norm som familjens försörjare. Rådet motverkar deras förslag och de ekonomiska och politiska prioriteringarna styr

mer i förhandlingen om jämställdhetslagstiftningen. Vidare omförhandlas inte det ursprungliga målet med direktivet som var att skapa ett incitament på EU-nivå för att generera balans mellan arbete och privatliv för kvinnor och män. Det visar att ursprungliga målet inte förvrängs och omförhandlas i processen.

Sammanfattningsvis visar resultatet av min analys att det finns spänningar mellan jämställdhetsarbetet, ekonomiska prioriteringar och traditionella familjesynen i EU. Kommissionen är framåtsträvande och har utformat ett förslag som ser till samhällsutvecklingen och inkluderar män som en del av problemet. Detta är av stor vikt för att vi i framtiden ska få en högre grad av jämställt föräldraskap och samhälle. Här ser jag tyvärr en utveckling där troligen rådet hämmar utvecklingen eftersom deras förslag främst bygger på ekonomiska och politiska prioriteringar. Övrigt är ändå att direktivet accepteras. Dock med några modifieringar kring lägre icke överlåtbara månader vid föräldraledighet utifrån högre kostnader och att de redan finns system på nationell nivå. Europaparlamentet är också positivt inställda till direktivet men anser att rådet har utgjort att det tappat sin verkliga potential, trots att det kommer att göra skillnad. Detta är det första direktivet som avser icke överlåtbara föräldraledighet och som inkluderar tio dagars ledighet för män.

Det som sedan blir intressant är att direktivet är utformat på det sätt att det fastställer ramar för medlemsstaterna, men att det sedan är medlemsstaterna som utformar exakta principer. Direktivet kommer att vara minimikrav för medlemsländerna och de har en stor frihet att utforma genomförandet själva det primära är att målet åstadkommes. Därför hade det varit intressant att utöka analysen för att se om det verkligen blir en skillnad i medlemsländerna efter implementeringen av direktivet och hur medlemsländerna har gått tillväga. Detta är mitt förslag på framtida forskning.

Referenslista

Källor:

Europaparlamentet. (2019). *Balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare (debatt)* [CRE 04/04/2019 - 3]. Tillgänglig: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2019-04-04-ITM-003_SV.html

Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/1158/EU om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU. (Europeiska unionens officiella tidning, L 188, 12 juli 2019) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CONSIL:PE_20_2019_INIT&from=SV

Europeiska unionens råd. (2017a) *Opinion of the senate of the republic of Poland of 22 June, 2017, on incompatibility of the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on work-life balance for parents and carers and repealing Council Directive 2010/18/EU with the principle of subsidiarity* [10765/17]. Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_10765_2017_INIT&from=SV

Europeiska Unionens råd. (2017b). *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on work-life balance for parents and carers and repealing Council Directive 2010/18/EU - opinion on the application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality* [11105/17]. Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_11105_2017_INIT&from=SV

Europeiska unionens råd. (2017c) *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on work-life balance for parents and carers and repealing Council Directive 2010/18/EU - Opinion on the application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality* [10854/17]. Tillgänglig: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10854-2017-INIT/X/pdf>

Europeiska unionens råd. (2017d). *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on work-life balance for parents and carers and*

repealing Council Directive 2010/18/EU- Progress report [14280/17]. Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_14280_2017_INIT&from=SV

KOM(2017) 0253. *Förslag till europaparlamentet och rådets direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU.* Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=COM:2017:0253:FIN>

Litteratur:

Bache, Ian, Bulmer, Simon, George, Stephen, & Parker, Owen. (2015). *Politics in the European Union*. 4. ed. Oxford: Oxford University Press.

Boréus, Kristina, and Göran Bergström. (2018) *Textens Mening Och Makt: Metodbok I Samhällsvetenskaplig Text- Och Diskursanalys*. 4. ed. Lund: studentlitteratur.

Castro-García, Carmen & Pazos-Moran, Maria. (2016) “Parental Leave Policy and Gender Equality in Europe”. *Feminist economics*, 22(3), 51–73.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann E. Towns, and Lena Wängnerud. (2017) *Metodpraktikan: Konsten Att Studera Samhälle, Individ Och Marknad*. 5. ed. Polen: Paper & Tinta.

EPP Groups, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.eppgroup.eu/about-us/history>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 30 november 2021: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sv/powers-and-procedures>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sv/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: [https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/group-of-the-european-people's-party-\(christian-democrats\)](https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/group-of-the-european-people's-party-(christian-democrats)).

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/alliance-of-liberals-and-democrats-for-europe>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/greens-european-free-alliance>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/european-conservatives-and-reformists-group>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/europe-of-freedom-and-direct-democracy>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/europe-of-freedom-and-direct-democracy>

Europaparlamentet, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.europarl.europa.eu/elections-2014/sv/political-groups/european-united-left-nordic-green-left>

Europeiska kommissionen, u.å. Hämtad: 30 november, 202, https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/adopting-eu-law_sv

Europeiska unionen, 2016, *Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna*. EUT C 202, 7.6.2016, s. 389–404. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:12016P/TXT>

Europeiska unionen, u.å. Hämtad: 30 november, 2021:https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_sv

Europeiska unionens råd, u.å. Hämtad: 30 november, 2021:
<https://www.consilium.europa.eu/sv/council-eu/configurations/>

Gehringer, Agnieszka & Klasen, Stephan. (2017) "Labor Force Participation of Women in the EU – What Role do Family Policies Play?" *Labour (Rome, Italy)*, 31(1), 15–42.

Greens-efa, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.greens-efa.eu/en/who-we-are/our-group>

ID Groups, u.å. Hämtad 2 februari 2022: <https://www.idgroup.eu/>

Hantrais, Linda, (2007). *Social policy in the European Union* 3. ed., Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Hirdman, Yvonne. (2003) *Genus: Om Det Stablas Föränderliga Former*. 2. ed. Malmö: Liber.

Lewis, Jane, (2009) *Work-family balance, gender and policy*, Cheltenham; Northampton: Edward Elgar.

Lewis, Jane. (2006) "Work/family Reconciliation, Equal Opportunities and Social Policies: The Interpretation of Policy Trajectories at the EU Level and the Meaning of Gender Equality." *Journal of European Public Policy* 13(3), 420-437.

Lombardo, Emanuel & Meier, Petra. (2006) "Gender mainstreaming in the EU: incorporating a feminist reading?" *The European journal of women's studies*, 13(2), 151-166.

Mary Daly. (2011) "What Adult Worker Model? A Critical Look at Recent Social Policy Reform in Europe from a Gender and Family Perspective", *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 18(1), 1–23.

Mcglynn, Clare. (2001) "European Union Family Values: Ideologies of "Family" and "Motherhood" in European Union Law" *Social politics*, 8(3), 325-350.

Stratigaki, Maria. (2004) "The cooptation of gender concepts in EU policies: the case of "reconciliation of work and family"". *Social Politics*. 11(1), 30-56.

Stratigaki, Maria. (2005) "Gender Mainstreaming vs Positive Action: An Ongoing Conflict in EU Gender Equality Policy", *The European journal of women's studies* 12(2), 165–186.

Thévenon, Olivier & Luci, Angela. (2012) "Reconciling Work, Family and Child Outcomes: What Implications for Family Support Policies?" *Population research and policy review*, 31(6), 855–882.

Wikipedia, u.å. Hämtad 2 februari 2022:
https://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Progressiva_förbundet_av_socialdemokrater_i_Europaparlamentet

Wikipedia, u.å. Hämtad 2 februari 2022:
https://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Renew_Europe

Wikipedia, u.å: Hämtad 2 februari 2022:
https://sv.wikipedia.org/wiki/Gruppen_Europeiska_konservativa_och_reformister

Wikipedia, u.å: Hämtad 2 februari 2022:
https://sv.wikipedia.org/wiki/Vänstergruppen_i_Europaparlamentet